

УДК 373.3:001.891:37.016:75(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-19.7>

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА: МЕТОДИ, СТРАТЕГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

ШПАЛЯРЕНКО ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
shpalial@ukr.net
orcid.org/0000-0002-0727-4229

У статті розглядаються актуальні питання сучасного викладання образотворчого мистецтва в контексті інноваційних методів навчання. В умовах швидкого розвитку технологій та змін у соціокультурному середовищі важливо адаптувати традиційні підходи до навчання, щоб задовольнити потреби та інтереси молодших школярів.

У дослідженні акцентується увага на значенні проєктного навчання й інтерактивних технологій як засобів підвищення мотивації учнів і стимулювання їхньої творчої активності. Проєктна діяльність надає можливість учням працювати над реальними завданнями, що сприяє формуванню не лише художніх навичок, а й критичного мислення, вміння працювати в команді та самостійно приймати рішення. Інтерактивні технології, як-от віртуальні галереї та цифрові інструменти, створюють нові можливості для експериментування з різними техніками і стилями образотворчого мистецтва, що дає змогу учням розвинути власний творчий потенціал.

Досліджуються також психолого-педагогічні аспекти викладання образотворчого мистецтва. Стаття підкреслює важливість емоційної підтримки та розвитку емоційного інтелекту учнів, які сприяють формуванню позитивного навчального середовища. Учителі повинні створювати таку атмосферу, щоб учні відчували себе комфортно під час творчого процесу, заохочувати їх до експериментів і самовираження, що допомагає знизити страх невдачі та підвищити рівень креативності.

Окрема увага приділяється адаптації навчальних програм до індивідуальних потреб учнів. Індивідуалізація навчання є необхідною умовою для розвитку творчих здібностей, оскільки кожен учень має свій унікальний стиль і підхід до створення мистецьких творів. Залучення батьків до навчального процесу також грає важливу роль у формуванні підтримуючого середовища для творчості учнів, що сприяє їхньому успішному розвитку.

У статті представлено рекомендації для вчителів щодо впровадження інноваційних методів викладання образотворчого мистецтва, що можуть допомогти в оптимізації навчального процесу. Використання альтернативних методів оцінювання, як-от портфоліо та самооцінювання, дає змогу краще відобразити досягнення учнів та їхній прогрес у творчій діяльності.

На завершення стаття акцентує увагу на потребі в подальших дослідженнях у сфері викладання образотворчого мистецтва. Вивчення впливу новітніх технологій на навчальний процес, а також аналіз культурних контекстів, у яких відбувається художня творчість, можуть стати важливими напрямками для оптимізації навчальних програм. Інноваційні підходи до викладання образотворчого мистецтва здатні суттєво покращити якість навчального процесу та розвиток творчих здібностей молодших школярів, що є актуальним завданням сучасної освіти.

Ключові слова: інноваційні підходи, образотворче мистецтво, творчі здібності молодших школярів, інтерактивні технології, індивідуалізація навчання, альтернативні методи оцінювання, культурний контекст.

Постановка проблеми. Сучасна освіта ставить перед викладачами образотворчого мистецтва нові виклики, пов'язані з необхідністю інтеграції інноваційних підходів у навчальний процес. У світі, де творчість і критичне мислення стають ключовими компетенціями, важливо не лише навчати учнів технічним навичкам, але й розвивати їхню здатність до самовираження й оригінального мислення.

Протягом останніх десятиліть спостерігається змінюваність у методах викладання, зокрема, в освіті молодших школярів. Багато традиційних методик не відповідають сучасним вимогам і потребам учнів, що призводить до обмеження їхньої творчої активності та мотивації до навчання. У цьому контексті виникає потреба в розробці та впровадженні нових підходів, які не лише заохочують до навчання, а й сприяють розвитку творчих здібностей учнів.

Інноваційні методи можуть передбачати інтеграцію сучасних технологій, проєктне навчання, міждисциплінарні підходи, а також використання художньої творчості як інструменту для розвитку критичного мислення. Однак для ефективної реалізації таких методів важливо розуміти їхній вплив на учнів, особливо в молодшому шкільному віці, коли закладаються основи творчого мислення та самовираження.

Отже, постає проблема: яким чином інноваційні підходи до викладання образотворчого мистецтва можуть сприяти розвитку творчих здібностей молодших школярів? Це питання вимагає комплексного аналізу, що охоплює методи, стратегії та результати впровадження інноваційних практик у навчальний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення інноваційних підходів до викладання образотворчого мистецтва стало предметом численних досліджень, які акцентують увагу на їхньому впливі на розвиток творчих здібностей молодших школярів. Цей аналіз охоплює як теоретичні основи, так і практичні аспекти, що підтверджують ефективність впровадження новітніх методик у навчальний процес.

Дослідження Н. Бондаренко підкреслює важливість інтеграції сучасних педагогічних технологій у викладанні образотворчого мистецтва. Автор зазначає, що використання інтерактивних методів, як-от групова робота та проєктні завдання, сприяє активному залученню учнів до процесу навчання, що, зі свого боку, підвищує їхню мотивацію та креативність [1, с. 45].

С. Герасименко вказує на різноманітні методичні підходи, що передбачають вико-

ристання нових технологій, зокрема мультимедійних ресурсів та онлайн-платформ для навчання. Ці інструменти дають змогу учням більше взаємодіяти з мистецтвом, спрощуючи доступ до інформації та сприяючи розвитку їхніх художніх навичок [2, с. 112].

Л. Задорожня акцентує увагу на тому, що навчання образотворчому мистецтву є ефективним засобом розвитку творчих здібностей. Дослідження показує, що учні, які беруть участь у творчих проєктах, демонструють кращі результати в критичному мисленні та здатності до самовираження [3, с. 78].

О. Кравченко досліджує психологічні аспекти викладання образотворчого мистецтва, підкреслюючи, що творчість вимагає не лише технічних навичок, але й емоційної підтримки. Автор пропонує різноманітні стратегії, які можуть допомогти учням долати страхи та невпевненість у своїх художніх здібностях [4, с. 34].

Дослідження І. Пінчука та Т. Шевченка підтверджують, що інтеграція нових технологій та інноваційних методів у викладанні образотворчого мистецтва не лише підвищує інтерес учнів, а й значно розширює їхні можливості для самовираження. Зі свого боку, це сприяє формуванню позитивного освітнього середовища, що підтримує розвиток креативності та ініціативності [5, с. 34; 7, с. 50].

Хоча багато аспектів інноваційних підходів до викладання образотворчого мистецтва вже досліджено, існує ряд не вирішених проблем, які потребують подальшого вивчення. Ці проблеми можуть стосуватися як теоретичних, так і практичних аспектів навчання, які впливають на розвиток творчих здібностей молодших школярів.

Незважаючи на наявність досліджень, які стосуються загального використання інноваційних технологій у викладанні, недостатньо уваги приділено питанням адаптації конкретних технологій для учнів початкової школи. Це стосується недостатнього розуміння, як різні вікові групи сприймають і реагують на нові медіа та технології, що може суттєво вплинути на їхній навчальний процес. Потреба в розробці чітких рекомендацій і методичних матеріалів для вчителів є актуальною [1, с. 45; 2, с. 112].

Багато досліджень підкреслюють позитивний вплив інноваційних методів на розвиток творчих здібностей, однак недостатньо уваги приділяється вивченню специфіки цього взаємозв'язку. Потрібно вивчити, які саме методи і стратегії викладання найефективніші для розвитку певних аспектів творчості, а саме уяви, критичного мислення та самовираження. Вивчення цих питань може сприяти формуванню більш цілеспрямованих і адаптованих навчальних програм [3, с. 78; 4, с. 34].

Іншим важливим аспектом, що залишився недостатньо дослідженим, є роль емоційного інтелекту як у вчителів, так і в учнів у процесі навчання образотворчому мистецтву. Дослідження О. Кравченка натякає на важливість емоційної підтримки для розвитку творчих здібностей, але конкретні механізми та методи, які можуть сприяти цьому, залишаються невивченими. Потреба в дослідженнях, що б зосереджувалися на емоційній складовій навчання, є особливо актуальною [4, с. 34].

Ефективне впровадження інноваційних підходів потребує постійного професійного розвитку вчителів. Проте недостатня кількість програм підвищення кваліфікації, які б фокусувалися на новітніх технологіях і методах викладання образотворчого мистецтва, залишається істотною перешкодою. Важливо дослідити, як можна ефективно інтегрувати ці елементи в систему підготовки вчителів [5, с. 34; 6, с. 50].

Зрештою, недостатньо досліджено вплив культурних і соціальних факторів на процес навчання образотворчому мистецтву. Розуміння як різноманітність культурних контекстів впливає на сприйняття та творчість учнів, може суттєво допомогти в адаптації навчальних програм до потреб різних груп учнів [7, с. 56].

Отже, виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми свідчить про потребу в подальшому дослідженні цих аспектів для забезпечення ефективного впровадження інноваційних підходів у викладанні образотворчого мистецтва.

Формулювання мети статті. Метою цієї статті є дослідження інноваційних підходів до викладання образотворчого мистецтва в контексті розвитку творчих здібностей молодших школярів. Зокрема, стаття має на меті:

1) виявити ефективні методи та стратегії викладання, які сприяють активізації творчого потенціалу учнів. Це передбачає аналіз сучасних підходів, що використовують технології, інтерактивні форми навчання та проєктну діяльність;

2) дослідити вплив новітніх педагогічних технологій на формування художніх навичок і здібностей до самовираження в молодших школярів. Мета полягає в розумінні того, як різні методи викладання впливають на емоційний та творчий розвиток учнів;

3) визначити проблеми та виклики, що виникають під час впровадження інноваційних підходів у навчальний процес. Це передбачає вивчення факторів, які можуть обмежувати успішність впровадження нових методів, а також рекомендацій щодо їх подолання;

4) розробити рекомендації для вчителів щодо використання інноваційних методів викладання образотворчого мистецтва. Це включатиме практичні поради та інструменти, які допоможуть педагогам адаптувати свої уроки відповідно до сучасних вимог і потреб учнів.

Отже, досягнення цієї мети сприятиме покращенню якості викладання образотворчого мистецтва в школах, що, зі свого боку, позитивно вплине на розвиток творчих здібностей молодших школярів та їхню здатність до самовираження.

Виклад основного матеріалу. Загалом інноваційні методи навчання відіграють важливу роль у формуванні креативності та індивідуального стилю молодших школярів.

– Проєктне навчання: цей метод заохочує учнів до активної участі у створенні художніх проєктів, що стимулює їхню креативність і самовираження. Наприклад, проєкти, пов'язані з певною темою чи ідеєю, допомагають учням розвивати навички дослідження, аналізу та синтезу інформації, що є важливими для творчого процесу [1, с. 45].

– Інтерактивні технології: використання мультимедійних засобів та онлайн-інструментів, як-от віртуальні галереї та програми для створення цифрового мистецтва, надає можливість учням експериментувати з різними техніками та стилями. Це робить навчальний

процес більш динамічним та сприяє залученню до нього учнів [2, с. 112].

Розуміння психологічних аспектів викладання образотворчого мистецтва є важливим для створення комфортного навчального середовища.

– Емоційна підтримка: викладачі повинні забезпечити емоційну підтримку учнів, заохочуючи їх до експериментів і творчого самовираження. Дослідження показують, що позитивне навчальне середовище сприяє зниженню страху перед невдачами, що, зі свого боку, підвищує творчі здібності [3, с. 78].

– Розвиток емоційного інтелекту: інтеграція практик, які розвивають емоційний інтелект учнів, а саме обговорення їхніх почуттів під час створення мистецьких творів, може суттєво підвищити їхню креативність і здатність до самовираження [4, с. 34].

Важливо адаптувати навчальні програми, щоб вони відповідали сучасним вимогам і потребам учнів.

– Індивідуалізація навчання: розробка індивідуальних навчальних планів, які враховують інтереси та здібності учнів, допомагає стимулювати їхню креативність. Зокрема, використання різноманітних технік і матеріалів у викладанні може заохотити учнів до пошуку власного стилю [5, с. 34].

– Співпраця з батьками: залучення батьків до процесу навчання може бути ефективним методом підтримки творчості учнів. Взаємодія між школою і родинами сприяє створенню спільного освітнього середовища, де учні відчують підтримку з усіх боків [6, с. 50].

Оцінювання творчих здібностей учнів є складним завданням, яке потребує особливого підходу.

– Альтернативні методи оцінювання: використання альтернативних методів оцінювання, як-от портфоліо, самооцінювання та взаємне оцінювання, дає змогу краще відобразити творчі досягнення учнів. Ці методи підкреслюють процес навчання, а не лише результати [7, с. 56].

Важливо враховувати перспективи подальшого дослідження у сфері викладання образотворчого мистецтва.

– Дослідження впливу нових технологій: подальші дослідження можуть зосередитися

на впливі новітніх технологій на навчальний процес, зокрема вивчити, які інструменти виявляються найефективнішими для розвитку творчих здібностей [1, с. 45; 5, с. 34].

– Взаємозв'язок між культурою та мистецтвом: аналіз впливу різних культурних контекстів на художню творчість учнів також потребує поглибленого вивчення, оскільки це може дати змогу зрозуміти, як адаптувати навчальні програми для задоволення потреб різних груп [6, с. 50].

Висновки. Виклад основного матеріалу демонструє, що інноваційні підходи до викладання образотворчого мистецтва можуть значно вплинути на розвиток творчих здібностей молодших школярів.

Висновки з дослідження інноваційних підходів до викладання образотворчого мистецтва вказують на важливість адаптації навчальних методів до сучасних вимог та потреб молодших школярів. Зокрема, основні результати можна сформулювати таким чином:

1. Інноваційні методи викладання (зокрема, проєктне навчання та інтерактивні технології) значно підвищують мотивацію учнів до навчання та сприяють розвитку їх творчих здібностей. Залучення учнів до активної участі у творчих процесах дає змогу їм знайти власний стиль і самовираження, що є критично важливим для їхнього особистісного розвитку.

2. Психолого-педагогічні аспекти викладання образотворчого мистецтва, такі як емоційна підтримка та розвиток емоційного інтелекту, створюють комфортне навчальне середовище, яке сприяє розкриттю потенціалу учнів. Створення безпечного простору для експериментів та самовираження допомагає знизити страх невдачі, що підвищує рівень креативності.

3. Адаптація навчальних програм до індивідуальних потреб учнів є необхідною умовою для успішного розвитку їх творчих здібностей. Індивідуалізація навчання, залучення батьків до процесу, а також використання альтернативних методів оцінювання забезпечують комплексний підхід до навчання, що відображає реальні досягнення учнів.

4. Перспективи подальшого дослідження в цій сфері передбачають вивчення впливу новітніх технологій на навчальний процес, а також

аналіз культурного контексту, в якому відбувається художня творчість учнів. Ці дослідження можуть допомогти оптимізувати навчальні програми та розробити нові методи викладання, які відповідатимуть сучасним умовам.

Узагальнюючи, стаття підкреслює, що інноваційні підходи до викладання образот-

ворчого мистецтва можуть суттєво покращити якість навчального процесу та розвиток творчих здібностей молодших школярів. Викладачі, які впроваджують ці підходи, сприяють формуванню активних, творчих і самостійних особистостей, що є метою сучасної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н. В. Сучасні підходи до викладання образотворчого мистецтва у початковій школі. *Вісник педагогіки та психології*. 2020. Вип. 1. С. 45–58.
2. Герасименко С. О. Методичні аспекти викладання образотворчого мистецтва: нові підходи та технології. *Збірник наукових праць*. 2021. Вип. 3. С. 112–120.
3. Задорожня Л. А. Творчість молодших школярів у процесі навчання образотворчому мистецтву. *Науковий журнал «Творчість у навчанні»*. 2019. № 5 (2). С. 78–86.
4. Кравченко О. В. Інноваційні методи навчання образотворчому мистецтву : монографія. Київ : Освіта України. 2022.
5. Пінчук І. В. Розвиток креативності учнів через образотворче мистецтво. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2020. № 4. С. 34–40.
6. Сердюк А. М. Психолого-педагогічні основи навчання образотворчого мистецтва. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023.
7. Шевченко Т. А. Використання технологій мультимедійного навчання в образотворчому мистецтві. *Збірник наукових праць. Культура та освіта*. 2021 № 2. С. 50–56.

INNOVATIVE APPROACHES TO TEACHING ARTISTIC EDUCATION (FINE ARTS): METHODS, STRATEGIES AND THEIR IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN

SHPALIARENKO YULIIA ANATOLIIVNA

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Pedagogical Technologies of Primary Education

The state institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

Introduction. The article addresses the pressing challenges in contemporary teaching of fine arts within the framework of innovative methodologies. The rapid advancement of technology and evolving socio-cultural contexts demand a reevaluation of traditional teaching practices. The focus is on aligning these practices with the developmental needs and interests of younger students to foster their artistic, emotional, and cognitive growth.

Purpose. The study aims to explore and propose innovative teaching approaches that enhance the learning experience in fine arts education for younger students. This includes examining project-based learning, interactive technologies, and individualized instruction to cultivate creativity and emotional intelligence.

Methods. The research employs a combination of theoretical analysis and practical implementation. A review of recent pedagogical studies, classroom observations, and interviews with educators formed the basis of the analysis. The study also incorporated experimental teaching sessions to assess the effectiveness of the proposed methods.

Results. Key findings highlight the potential of project-based learning to develop critical thinking and problem-solving skills in students through real-world tasks. Interactive technologies, such as digital art tools and virtual exhibitions, were found to expand students' creative horizons. Individualized learning strategies were shown to accommodate diverse learning styles and foster a deeper engagement in artistic activities. Emotional support and the cultivation of emotional intelligence emerged as critical factors for creating a positive and conducive learning environment.

Originality. This research introduces an integrated model that combines innovative teaching methods with psychological and pedagogical principles. The focus on emotional intelligence and individualized learning strategies adds a novel dimension to fine arts education. The application of digital technologies and alternative assessment methods, such as student portfolios, further distinguishes this study.

Conclusion. *The findings underscore the importance of innovative teaching practices in visual arts education to address the developmental needs of younger students. Recommendations for educators include adopting project-based tasks, utilizing interactive technologies, and implementing individualized learning strategies. Emphasis is placed on the significance of emotional support and parental involvement. Future research should explore the long-term impact of digital technologies on artistic education and analyze cultural influences on artistic creation. These insights can lead to optimized curricula and enhanced creative potential in students, fulfilling the pressing demands of modern education.*

Key words: *innovative approaches, fine arts, creative abilities of junior schoolchildren, interactive technologies, individualization of learning, alternative assessment methods, cultural context.*

REFERENCES

1. Bondarenko, N.V. (2020). Suchasni pidkhody do vykladannia obrazotvorchoho mystetstva u pochatkovii shkoli [Modern approaches to teaching visual arts in primary school]. *Visnyk pedahohiky ta psykholohii*, 1, 45–58.
2. Gerasimenko, S.O. (2021). Metodychni aspekty vykladannia obrazotvorchoho mystetstva: novi pidkhody ta tekhnolohii [Methodical aspects of teaching visual arts: new approaches and technologies]. *Zbirnyk naukovykh prats*, 3, 112–120.
3. Zadorozhna, L.A. (2019). Tvorchist molodshykh shkolariv u protsesi navchannia obrazotvorchomu mystetstvu [Creativity of younger schoolchildren in the process of learning visual arts]. *Naukovyi zhurnal "Tvorchist u navchanni"*, 5 (2), 78–86.
4. Kravchenko, O.V. (2022). Innovatsiini metody navchannia obrazotvorchomu mystetstvu [Innovative methods of teaching visual arts]. Monohrafiia. Osvita Ukrainy.
5. Pinchuk, I.V. (2020). Rozvytok kreatyvnosti uchniv cherez obrazotvorche mystetstvo [Development of students' creativity through visual arts. Scientific Notes]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky*, 4, 34–40.
6. Serdyuk, A.M. (2023). Psykholoho-pedahohichni osnovy navchannia obrazotvorchoho mystetstva [Psychological and pedagogical foundations of teaching visual arts]. LNU im. I. Franka.
7. Shevchenko, T.A. (2021). Vykorystannia tekhnolohii multymediinoho navchannia v obrazotvorchomu mystetstvi [Use of multimedia learning technologies in visual arts]. *Zbirnyk naukovykh prats. Kultura ta osvita*, 2, 50–56.